

Stichting Veilig
Onderwijs

st.
veiligonderwijs

Stichting Veilig
Onderwijs

VeiligOnderwijs

Sociaal Veilig Onderwijs

**Natasja
Huisman:**
De Kracht van
Creativiteit in
het Onderwijs

Itha Korzec:
“Creativiteit
inzetten op
zoek naar
een passende
oplossing”

**Pieter
Vergouw:**
De schaduwzijde
van het onderwijs

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Colofon

Het SVO-magazine verschijnt elk kwartaal en is een uitgave van Stichting Veilig Onderwijs
Kaap Hoordreef 66
3563 AW Utrecht

Tel. 085 - 0047947

Redactie

Natasja Huisman
Elly Admiraal
Itha Korzec
Sebastiaan van der Schoor
Arnold Jorna
Pieter Vergouw
Lisa Ijskes

Medewerkers

Hettie Sipman
Wim Overgaauw
Sandra van Ammerlaan

Inhoud magazine 2023-4

3. Voorwoord
4. Veilig Onderwijs voor iedereen!
- 6-7. De Kracht van Creativiteit in het Onderwijs: Denken buiten de Kaders
- 8-9. Dora
- 10-11. De schaduwzijde van het onderwijs
- 12-13. Laten we eens kijken naar onderwijsvisies
- 19-20. Selma El Morabet over BOKS Jongerencultuurhuis, creativiteit, en sociale veiligheid
- 21-23. Interprofessionele samenwerking

14-15.

Hooggevoeligheid..... vaag?

Inge Pops

16-18.

Iedereen heeft een verhaal.....
Dit is mijn verhaal

Sandra Ammerlaan

Columns

- 5. Je school, je lust en je leven
- 24. Probleemoplossend denken doe je samen!

23.

**Kindcentrum De Wijde Blik Hilversum
ontvangt predicaat sociaal veilige school**

UITGEVER:
DNB GROEP B.V.
RECEPTIE@DNBGROEP.NL
WWW.DNBGROEP.NL

DE UITGEVER EN STICHTING VEILIG ONDERWIJS ZIJN NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD VAN DE ADVERTENTIES. NIETS UIT DE ADVERTENTIES MAG WORDEN GEKOPIEERD EN/OF VERSPREID ZONDER SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER.

Voorwoord

Beste lezers,

Het nieuwe schooljaar 2023/2024

is gestart en

het nieuwste magazine van Stichting Veilig Onderwijs is uit! Als directeur van de stichting voel ik mij vereerd om u te verwelkomen bij deze inspirerende editie, waarin we het veelzijdige thema van creativiteit in het onderwijs verkennen.

Een nieuw schooljaar brengt altijd een gevoel van frisheid en vernieuwing met zich mee. Het is een tijd van nieuwe kansen, waarin leerlingen en leerkrachten met enthousiasme en energie terugkeren naar de klaslokalen.

Creativiteit omvat veel meer dan alleen kunst en expressie. Het is een krachtig instrument dat leerlingen en leerkrachten in staat stelt om op innovatieve en originele manieren naar het onderwijs te kijken en nieuwe mogelijkheden te ontdekken. Of het nu gaat om creatief denken bij probleemoplossing, het stimuleren van samenwerking,

het benutten van technologie, of het ontwikkelen van nieuwe lesmethoden; creativiteit is de drijvende kracht achter positieve veranderingen in het onderwijs. Creativiteit hebben we nodig als instrument voor het verbeteren van de sociale veiligheid binnen het onderwijs.

In dit magazine verkennen we creativiteit in de ruimste zin van het woord. We onderzoeken hoe creativiteit in alle vakken en disciplines kan worden geïntegreerd om het leerproces te verrijken. We laten succesverhalen zien van scholen die creativiteit omarmen en laten inspireren door de creatieve projecten en initiatieven die zij hebben ondernomen.

Daarnaast kijken we naar de rol van creativiteit bij het aanpakken van uitdagingen zoals het lerarentekort, de toenemende druk op leerlingen en leerkrachten, en de behoefte aan vernieuwing in het onderwijs.

Creativiteit is een intrinsiek kenmerk van kinderen, en we benadrukken het belang van

het koesteren en stimuleren van hun creatieve potentieel. We delen inzichten en tips over hoe we een omgeving kunnen creëren waarin kinderen zich vrij voelen om hun verbeeldingskracht te uiten en te ontdekken.

Als Stichting Veilig Onderwijs begrijpen we dat creativiteit niet alleen een hulpmiddel is voor verbetering, maar ook een bron van plezier en vreugde voor zowel leerlingen als leerkrachten. We nodigen u uit om te genieten van de verhalen, interviews, en praktische adviezen die dit magazine te bieden heeft.

Tot slot wil ik mijn dank uitspreken aan alle betrokkenen die hebben bijgedragen aan dit magazine. Het is hun toewijding en passie voor het onderwijs die dit thema tot leven hebben gebracht.

Ik wens u veel leesplezier en een bruisend schooljaar vol creativiteit!

Met vriendelijke groet,

Natasja Huisman
Directeur Stichting Veilig Onderwijs

Veilig Onderwijs voor iedereen!

Op woensdag 14 juni was een bijzondere dag voor Stichting Veilig Onderwijs, want we mochten een mooie donatie ontvangen van het gewaardeerde bedrijf Airproducts, vertegenwoordigd door de heer Adrian Aparaschivei. Samen met onze gewaardeerde en zeer betrokken Gerard en Ingrid van Beelen reisden we af naar het bedrijf in Rotterdam, waar we met open armen werden ontvangen.

Airproducts heeft een nobel initiatief waarbij ze een gulle bijdrage schenken aan een goed doel, zodra ze een belangrijke mijlpaal op het gebied van veiligheid bereiken. Een toegewijd team van medewerkers bepaalt zorgvuldig welk doel deze waardevolle donatie in ontvangst mag nemen. En dit jaar viel de eer te beurt aan Stichting Veilig Onderwijs. Wij voelen ons bijzonder vereerd en dankbaar voor deze mooie erkenning.

Met deze genereuze schenking kunnen we onze inzet voor de sociale veiligheid op scholen verder versterken. Stichting Veilig Onderwijs streeft ernaar om een veilige en harmonieuze leeromgeving te creëren voor alle leerlingen en onderwijsprofessionals. We geloven dat veiligheid en respect essentiële bouwstenen zijn voor een succesvolle en positieve leerervaring.

Als Stichting Veilig Onderwijs streven we naar een wereld waarin elk kind, ongeacht achtergrond, identiteit of mogelijkheden, zich veilig en gewaardeerd voelt in de schoolomgeving. We werken nauw samen met scholen, docenten, ouders en beleidsmakers om effectieve strategieën te ontwikkelen en implementeren die de sociale veiligheid bevorderen.

Deze donatie zal ons in staat stellen om nog meer scholen te ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid en

protocollen die een positieve en inclusieve sfeer bevorderen. We zullen ook blijven investeren in voorlichting en preventie, die pesten en ander ongewenst gedrag aanpakken.

We willen Airproducts hartelijk bedanken voor hun gulle bijdrage en erkenning van ons werk. Het geeft ons positieve kracht om door te gaan en ons streven naar een veiligere leeromgeving voor iedereen voort te zetten.

Namens Stichting Veilig Onderwijs, willen we ook onze dank uitspreken aan alle betrokkenen, donateurs, vrijwilligers en partners die ons elke dag ondersteunen in ons belangrijke werk.

Samen kunnen we het verschil maken. Laten we blijven streven naar een onderwijsomgeving waarin iedereen zich gelukkig, beschermd en gerespecteerd voelt.

Natasja Huisman
Directeur Stichting Veilig Onderwijs

Je school, je lust en je leven

De afgelopen jaren hebben de ministers en staatssecretarissen van onderwijs veel gezegd, aanbevolen, gestimuleerd, of soms wel afgedwongen wat beter moet in het onderwijs. Ja natuurlijk, met alle goede bedoelingen! Maar????

Maar waren het echt maatregelen waardoor het onderwijs er beter van zou worden?

Ik geloof het niet. Ik heb het al eerder in een column aangegeven, dat al die vernieuwingen nog geen verbeteringen zijn. Als maatregelen afgedwongen worden, houdt het tegelijkertijd in dat de leerlingen/studenten en leerkrachten er niet echt achterstaan. Voor veel leerlingen betekent het ook dat hun inspraak helemaal van tafel geveegd wordt. De ideeën van de ministers druisen vaak in tegen de ideeën en belangen van het onderwijs.

Herinnert u het nog dat de minister en staatssecretaris er bij de scholen op aandrongen het mobieltje uit de klas te verbannen. Geen mobieltjes in de klas zou betekenen dat de resultaten van de leerlingen verbeterd zouden worden. Geloof u het? Nou ik niet. De kwaliteit van de resultaten hangt echt niet af van dat mobieltje wel of niet in het lokaal

is. De resultaten van de leerlingen hangt af van de leerkracht(e), die voor de groep staat. Bij sommige vakken kan het mobieltje zelfs in dienst staan van het onderwijs, goed idee toch. Leerlingen gebruiken hun mobiel om binnen de les een opdracht uit te voeren. Dan vind je via het gebruik van dat mobieltje de gegevens, die je nodig hebt om je opdracht uit te voeren. Het juiste gebruik van het mobieltje is een stimulans om de lessen aantrekkelijker te maken, meer uitdaging. Het gebruiken van het mobieltje geeft nu, net als bij de invoer van het digibord, veel mogelijkheden om de lessen inhoudelijk te verbeteren. Is dat geen prachtig ideaal?

Niet alleen de leerlingen/studenten, maar ook leerkrachten/docenten, worden steeds vaker geconfronteerd met plotseling ingevoerde verandering van regelgeving. De laatste tijd waren dat enkele: het al eerder genoemde gebruik van het mobieltje. Maar ook nog dat de eindtoets in groep 8 verandert in een doorstroomtoets om zo de kans ongelijkheid tegen te gaan.

Andere voorbeelden zijn het experiment onderwijszorgarrangementen, ook mbo-studenten krijgen recht op een bestuursbeurs, wijziging in regeling versterking van salarismix leraren mbo, sneller hogere sancties op scholen waar het niet goed gaat, verplichte registratie Oekraïense leerlingen in tijdelijke onderwijsvoorzieningen.

Als belanghebbenden, of je leerkracht/docent of leerling/student bent, zal je steeds alert moeten blijven op het effect van al die wijzigingen in regelgeving. Zeker, laten we als leerlingen/studenten, leerkrachten/docenten en scholen steeds kijken naar wat goed gaat. En dat koesteren. Maar ook open en eerlijk toegeven dat wat organisatie en lesgeven, lesinhoud en de kwaliteit van leerkrachten voor verbetering vatbaar is. Als we die verbeteringen willen aanpakken, dan weet ik zeker dat we het onderwijs op een beter en hoger niveau krijgen. Een voorwaarde is wel dat het van binnenuit moet komen. Dus de scholen moeten zelf aan de slag. Geen must meer vanuit het ministerie. Kort samengevat, er ligt een schone taak voor ons.

Dit is de dertiende column in de serie *Je school, je lust en je leven*.

De Kracht van Creativiteit in het Onderwijs: Denken buiten de Kaders

Creativiteit speelt een essentiële rol in het onderwijs. Het gaat verder dan alleen het stimuleren van kunstzinnige expressie. Creativiteit omvat het vermogen om op innovatieve en originele manieren naar situaties te kijken en oplossingen te vinden. In dit artikel verkennen we de verschillende facetten van creativiteit in het onderwijs, waarbij we laten zien hoe creatief denken kan bijdragen aan bijvoorbeeld het oplossen van problemen en het vinden van conflictoplossingen. Bovendien zullen we de intrinsieke creatieve breinen van kinderen benadrukken en de waarde van het koesteren van hun creatieve potentieel.

Creatief omgaan met problemen:

In een snel veranderende wereld worden leerlingen geconfronteerd met complexe problemen die vragen om innovatieve oplossingen. Door creatief denken te stimuleren, leren leerlingen buiten de gebaande paden te denken en alternatieve perspectieven te verkennen. Ze ontwikkelen het vermogen om problemen op een originele manier te benaderen, nieuwe ideeën te genereren en diverse oplossingen te vinden. Dit stelt hen in staat om zich aan te passen aan veranderingen en met creatieve veerkracht te reageren op uitdagingen.

Creatieve conflictoplossing:

Conflicten zijn onvermijdelijk, zowel in het onderwijs als in het leven. Creativiteit kan echter dienen als een krachtig instrument voor

conflictoplossing. Door creatief te denken, ontwikkelen leerlingen alternatieve benaderingen om conflicten op te lossen, zoals het zoeken naar compromissen, het bevorderen van empathie en begrip, en het vinden van win-winoplossingen. Creatieve conflictoplossing bevordert niet alleen harmonie en samenwerking, maar ook het ontwikkelen van belangrijke sociale vaardigheden die leerlingen in hun verdere leven van pas zullen komen.

De intrinsieke creatieve breinen van kinderen:

Kinderen hebben van nature een rijke verbeelding en een groot potentieel voor creatief denken. Ze zijn in staat om buiten de beperkingen van conventioneel denken te treden en nieuwe verbindingen te leggen. Door creatieve activiteiten en projecten in het curriculum te integreren, worden kinderen geholpen om hun creatieve vaardigheden verder te ontwikkelen en te uiten. Door middel van kunst, muziek, theater en andere expressieve vormen kunnen kinderen hun verbeeldingskracht verkennen en hun unieke stem laten horen. Het aanmoedigen van creativiteit in het onderwijs bevordert niet alleen artistieke vaardigheden, maar ook belangrijke aspecten zoals probleemoplossend vermogen, flexibiliteit, kritisch denken en communicatie.

Daarnaast is het belangrijk om kinderen aan te moedigen om risico's te nemen en fouten te

maken in een ondersteunende omgeving. Creativiteit bloeit wanneer er ruimte is voor trial-and-error en het ontdekken van nieuwe benaderingen. Door het bieden van een veilige en open leeromgeving waarin fouten worden gezien als leermogelijkheden, worden kinderen aangemoedigd om hun ideeën te uiten en hun grenzen te verleggen.

Het is ook van belang om samenwerking en multidisciplinair denken te stimuleren. Creatieve projecten bieden leerlingen de mogelijkheid om samen te werken, ideeën uit te wisselen en verschillende perspectieven te verkennen. Door diversiteit te omarmen en samen te werken met anderen, ontwikkelen kinderen een breder begrip van de wereld en leren ze hoe ze kunnen profiteren van elkaars unieke talenten en ideeën.

Creativiteit kan ook worden ingezet als een krachtig instrument om het leerproces te verbeteren. Door lesmateriaal op een creatieve manier te presenteren, kunnen leerkrachten de betrokkenheid van leerlingen vergroten en hun leergierigheid stimuleren. Het gebruik van visuele elementen, verhalen, spelvormen en andere creatieve leermiddelen maakt het leren levendiger en boeiender. Bovendien biedt creativiteit de mogelijkheid om lesstof aan te passen aan verschillende leerstijlen en individuele behoeften, waardoor leerlingen meer kansen krijgen om te excelleren.

Het belang van creativiteit in het onderwijs kan niet genoeg benadrukt worden. Het ontwikkelen van creatieve vaardigheden stelt leerlingen in staat om zichzelf te uiten, problemen op te lossen, kritisch te denken en innovatieve ideeën te genereren. Bovendien draagt het bij aan een positieve leeromgeving waarin leerlingen zich geïnspireerd, betrokken en gewaardeerd voelen.

Als onderwijsinstellingen en docenten kunnen we creativiteit omarmen door ruimte te bieden voor creatieve activiteiten, het integreren van creatieve projecten in het curriculum en het aanmoedigen van een cultuur van creatief denken en experimenteren. Door creativiteit te stimuleren, bereiden we onze leerlingen voor op de uitdagingen van de toekomst, waarin innovatie en originaliteit essentiële vaardigheden zijn.

Kortom, creativiteit is een krachtig hulpmiddel dat het onderwijs kan verrijken en leerlingen kan helpen om zich te ontplooiën en te groeien. Het is een vaardigheid die hen in staat stelt om buiten de gebaande paden te treden, nieuwe perspectieven te verkennen en innovatieve oplossingen te bedenken.

Naast de voordelen voor leerlingen, heeft creativiteit ook een positieve invloed op leerkrachten. Het moedigt hen aan om hun lesmethoden te vernieuwen, nieuwe benaderingen uit te proberen en hun eigen creatieve potentieel te ontdekken. Door creativiteit te integreren in het lesgeven, kunnen leerkrachten de betrokkenheid van hun leerlingen vergroten, de interactie in de

klas bevorderen en een positieve leeromgeving creëren.

Het is belangrijk om te benadrukken dat creativiteit niet beperkt is tot specifieke vakken zoals kunst en muziek. Het kan en moet worden geïntegreerd in alle aspecten van het onderwijs, van wetenschap en wiskunde tot sociale studies en talen. Creativiteit kan bijvoorbeeld worden gestimuleerd door leerlingen uit te dagen om complexe problemen op te lossen, door projectmatig leren te bevorderen en door ruimte te bieden voor individuele expressie en originaliteit.

Helaas staat creativiteit soms onder druk door gestandaardiseerde curricula en prestatiegerichte beoordelingen. Het is van belang om deze belemmeringen te erkennen en ruimte te creëren voor creatieve vrijheid binnen het onderwijs. Door een evenwicht te vinden tussen het behalen van leerdoelen en het stimuleren van creatieve groei, kunnen we een onderwijssysteem creëren dat creativiteit waardeert en koestert.

Om creativiteit in het onderwijs te bevorderen, zijn er een aantal praktische tips die kunnen helpen:

Creëer een veilige en ondersteunende omgeving waarin leerlingen zich vrij voelen om ideeën te delen en risico's te nemen.

Stimuleer samenwerking en interdisciplinair leren om diverse perspectieven en ideeën te verkennen.

Moedig nieuwsgierigheid aan door vragen te stellen

en ruimte te geven voor onderzoek en ontdekking.

Integreer creatieve activiteiten en projecten in het curriculum om leerlingen uit te dagen en te inspireren.

Geef leerlingen de vrijheid om hun eigen unieke benadering te vinden bij het oplossen van problemen.

Bied mogelijkheden voor zelfexpressie en reflectie door middel van kunst, schrijven of andere creatieve vormen.

Geef leerlingen de ruimte om te experimenteren en fouten te maken, en benadruk het belang van leren van deze ervaringen.

Door deze richtlijnen te volgen, kunnen onderwijsinstellingen en leerkrachten een omgeving creëren waarin creativiteit wordt gestimuleerd en gewaardeerd. Dit zal niet alleen de leerresultaten verbeteren, maar ook de vaardigheden en mindset van leerlingen ontwikkelen die essentieel zijn voor succes in de 21^e eeuw.

Kortom, creativiteit speelt een cruciale rol in het onderwijs. Het stimuleert innovatief denken, probleemoplossende vaardigheden en zelfexpressie bij leerlingen. Het is aan ons, als onderwijsprofessionals, om creativiteit te omarmen, te cultiveren en te koesteren in het onderwijs. Alleen zo kunnen we de volgende generatie voorbereiden op de uitdagingen en kansen van de toekomst.

Dora

Creativiteit wordt bij Stichting Leerplan Ontwikkeling bij het leerplankader kunstzinnige vorming als volgt omschreven:

Creativiteit is het scheppend vermogen om nieuwe en/of ongebruikelijke maar toepasbare oplossingen voor bestaande problemen te vinden.

Tijdens mijn onderwijsjaren heb ik altijd het gevoel gehad dat niet alleen de creativiteit van de leerlingen belangrijk was om te ontwikkelen, maar dat ik mijn eigen creativiteit moest inzetten om tot oplossingen te komen bij uitdagingen/problemen.

Als coördinator sociale veiligheid had ik eens te maken met zo'n uitdaging, eentje die ik gelukkig maar één keer in mijn loopbaan ben tegengekomen. Het ging over een meisje, ik noem haar Sanne. Sanne zat in de brugklas en was toevallig ook mijn mentorleerling. In en buiten de klas was Sanne een vriendelijk en rustig meisje. Ze had een paar vriendinnetjes en ze oogde gelukkig op school. Het leek of Sanne haar draai had gevonden.

Uiterlijk gezien was Sanne klein van stuk en haar haren waren in een pagekapsel geknipt. Daarnaast had ze een roze stoffen rugzak. Daar is helemaal niets mis mee. Toch meenden enkele jongens uit de bovenbouw dat Sanne veel weg had van "Dora", een personage

uit een Amerikaans kinder-animatieprogramma. En toen ging het balletje rollen. Binnen enkele dagen werd Sanne buiten de klas aangesproken als Dora. Op de trap, in de gangen, tijdens de pauzes, menigeen meende lollig te zijn door Dora naar Sanne te roepen. Het ging zelfs zó ver, dat als Sanne tijdens de pauze buiten was op het schoolplein, de halve aula haar in de gaten hield en haar belachelijk maakte door gezamenlijk geluiden te produceren.

En daar zit je dan met al je kennis over het oplossen van pestproblematiek.

Ik had nog nooit meegemaakt dat het pesten uitgedragen werd door zoveel leerlingen. Waar moest ik beginnen om dit aan te pakken? Het leek mij een bijna onmogelijke opgave om dit pesten de kop in te drukken. Dat pesten een bestaand probleem is, is een feit. Dat wij creatief moesten zijn om dit op te lossen was een noodzaak.

Er waren in dit verhaal een aantal partijen: Sanne, haar ouders, de school/docenten en de leerlingen. De laatste groep kon onderverdeeld worden in de categorie hoofdpesters, meelopers, klasgenoten en de zwijgende meerderheid.

Ik heb met Sanne gesprekken gevoerd hierover. Zij gaf in eerste instantie aan zich er niets van aan te trekken en het ook niet erg te vinden. Maar bij doorvragen bleek dat Sanne zich stoerder voordeed. Zij had wel degelijk last van alle leerlingen die haar aanspraken als Dora.

Met de klasgenoten van Sanne ben ik het gesprek aangegaan. Sanne heeft uitgelegd wat er allemaal gebeurde rondom haar persoon en wat dat met haar deed. De klas reageerde begripvol en zij waren zich ervan bewust hoe belangrijk het was dat Sanne zich in de klas veilig voelde. Sanne kon altijd bij een paar leerlingen terecht als ze zich niet veilig voelde.

De ouders, die meteen betrokken werden bij de problematiek, zorgden ervoor dat Sanne met een stoerdere tas naar school kwam. Nou vraag ik me achteraf af of dit wel nodig is geweest. Toen meenden we dat het een positieve uitwerking zou hebben als de stoffen rugzak vervangen zou worden.

Met enkele collega's hebben we rond de tafel gezeten om het probleem te analyseren. We zochten uit welke leerlingen de spil in deze situatie waren. We dachten en hoopten dat het aanspreken en corrigeren van deze leerlingen de meelopers zou doen stoppen.

Twee leerlingen hebben een persoonlijk gesprek gehad in het kantoor met de afdelingsleider.

De ene leerling werd op een zeer duidelijke manier aangesproken dat zijn gedrag niet werd getolereerd. De toon van de afdelingsleider was bars en het volume was zodanig dat de andere leerlingen in de klas niet inhoudelijk meekregen waar het over ging, maar wel wisten dat het menens was. De tweede leerling had een andere aanpak nodig. Aan hem werd dezelfde boodschap meegegeven maar dan op een rustige manier. Ook de ouders van de leerlingen werden geïnformeerd. Wij hebben de verantwoordelijkheid voor het oplossen van de situatie bij deze twee leerlingen gelegd. Immers, als zij hun gedrag veranderden zouden de meelopers dat vanzelf ook doen.

Zoals we gedacht hadden zo is het ook gelopen. Enkele weken na onze interventies was "Dora" geschiedenis. Uiteraard hebben we met alle directbetrokkenen het gebeuren nog geëvalueerd.

Op welke manier ben ik of zijn wij creatief geweest in de aanpak van deze uitdaging? Dat lag zeker niet in het feit dat we met een aantal docenten overlegd hebben hoe we dit het beste aan konden pakken. Het is belangrijk dat de aanpak van pesten breed gedragen wordt door het team, dat alle neuzen dezelfde kant op staan. Maar juist door dit overleg en door het analyseren van de situatie kregen wij een helder beeld van het pesten. Wij zagen het pesten zich als een olievlek verspreiden door het kopieergedrag oftewel het meelopen

van andere leerlingen. Wij wilden op dezelfde manier het pesten de kop indrukken dus we moesten beginnen bij de hoofdpesters. Met deze twee jongens zijn gesprekken gevoerd op maat, de een had iets anders nodig dan de ander. Met de meelopers hebben we niets gedaan. Daar was de groep te groot voor en we wilden het gebeuren niet opblazen en nóg groter maken.

Tijdens de weken na de interventies gebeurde nog het volgende: ik loop het lokaal in waar ik les moet geven. Sanne loopt toevallig vóór me. In de klas hangen nog enkele leerlingen van de vorige les en ik hoor dat iemand "Dora" zegt. Ik spreek twee leerlingen aan en vertel hen dat ze zich vergissen, dat het meisje Sanne heet en niet Dora. Ik vraag hen waarom ze dat doen en of ze weten hoe dat voelt voor Sanne. In de (h)erkenning van hun niet-aardig gedrag groeit hun empathisch vermogen. Ik maak ze complimenten daarover en voeg nog eraan toe hoe mooi het zou zijn als zij, om het goed te maken, hun steentje bijdragen om het pestgedrag een halt toe te roepen, bijvoorbeeld door andere leerlingen erop aan te spreken. Twee weken later komen die bewuste leerlingen de trap opgerend naar mijn lokaal en ze roepen vol trots: "juf, juf, we hebben het gedaan! We hoorden iemand "Dora" zeggen en toen hebben we gezegd dat dit niet stoer is en dat hij dat niet moet doen".

De schaduwzijde van het onderwijs

Privéonderwijs is een vorm van onderwijs met historische roots. Rijke Romeinse families huurden een huisonderwijzer om hun kroost te onderwijzen in de retorica, geografie en dichtkunst en leden van de Britse *upper class* hadden dikwijls een gouvernante om hun kinderen bij de les te houden. De mensen uit deze lang vervlogen tijden hadden niet de voordelen van online platforms, maar er zijn wel degelijke raakvlakken met onze tijd – ambitieuze families en goedgevulde portemonnees.

Gebruik maken van de diensten van een privé-onderwijzer of *tutor* is onderdeel van een brede ontwikkeling in het onderwijs, waarvoor de term *schaduwonderwijs* is geïntroduceerd. Volgens de onderzoekers Louise Elffers en Daury Jansen van de Universiteit van Amsterdam heeft de term niet zozeer betrekking op privéscholen, die een alternatief bieden voor het openbare onderwijs, maar eerder op onderwijsactiviteiten die leerlingen in hun vrije tijd volgen met de intentie om hun schoolprestaties te verbeteren.¹

Het is niet moeilijk om te zien waarom dit type onderwijs de laatste jaren aan populariteit heeft gewonnen in Nederland. De publieke onderwijssector toonde zich innovatief en veerkrachtig in het omgaan met de uitdagingen van de coronacrisis, maar de

negatieve effecten zijn nog steeds niet helemaal verdwenen. In korte tijd moesten scholen zich instellen op het aanbieden van afstands-onderwijs en veel leerlingen, vooral de meest kwetsbare onder hen, kampen nog steeds met de gevolgen hiervan.² Tel hier het dramatische tekort aan gekwalificeerde docenten en onderwijsmanagers in zowel het basis- als het middelbare onderwijs bij op en het resultaat is dat de gehele sector de komende jaren onder een aanzienlijke druk zal komen te staan.

Hier komt nog bij dat ouders naar verluidt veeleisender zijn ten opzichte van de schoolresultaten van hun kinderen, hiertoe aangemoedigd door de verhoogde prestatiedruk in het onderwijs. Deze aanname is echter ongefundeerd, aldus Elffers. Het probleem is volgens haar dat carrièreperspectieven in een zeer vroeg stadium bepaald worden in het Nederlandse schoolsysteem. Aan het einde van de basisschool krijgen kinderen een advies van hun school dat leidend is voor de richting die zij in het middelbare onderwijs gaan volgen en hiervan afwijken blijkt lastig. Deze aanpak legt de nadruk op de prestaties die kinderen behalen ten opzichte van hun leeftijdsgenoten.

Dit scenario blijkt gunstig voor de populariteit van de aanbieders

van privéonderwijs, die ook nog profiteren van de toenemende beschikbaarheid van digitale onderwijs toepassingen.³ Het *International Bureau of Education* van UNESCO noemt deze ontwikkeling de ‘platformisering’ van het onderwijs. Online platforms die speciaal ontworpen zijn om interacties tussen gebruikers te vergemakkelijken veranderen de vorm, betekenis en de controle op onderwijs. Deze toepassingen zijn in staat om het leeraanbod te personaliseren en aan te passen en worden dan ook veelvuldig in het onderwijs gebruikt.

Het is echter wel zorgelijk dat er grote groepen leerlingen zijn die veel moeite hebben met de uitdagingen die deze nieuwe manier van leren met zich meebrengt. Volgens de Onderwijsinspectie betreft dit vooral kinderen met lager opgeleide ouders en kinderen met leerproblemen.⁵ Volgens sommigen kan het ‘schaduwonderwijs’ hier een uitkomst bieden door achterstanden weg te werken.

Dit brengt echter wel het risico met zich mee van een verdere vergroting van de kansonegelijkheid, aangezien vooral leerlingen uit welvarende milieus gebruik maken van privéonderwijs.⁶ De verklaring hiervoor is dat privéonderwijs duur is en ook blijkt dat leerlingen de sociaal-economische

¹ Elffers & Jansen (2019).

² <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/corona-onderzoeken/>

³ Goodman, Kim & West (2021).

⁴ Axel Rivas (2021).

⁵ De Staat van het Onderwijs 2022.

⁶ Bisschop & De Geus (2018).

achtergrond van hun ouders als referentiepunt voor hun eigen ambities nemen.⁷ Door deze ontwikkeling lijkt het schaduwonderwijs de verschillen in kansen tussen leerlingen eerder te vergroten dan te verkleinen.

Het zou interessant zijn om na te gaan of de uitdagingen waar de publieke onderwijssector voor staat, vooral wat betreft het almaar stijgende aanbod van online onderwijs, bijdraagt aan de populariteit van het schaduwonderwijs. Organisaties in deze sector hebben de laatste jaren terrein gewonnen en volgens schattingen geven ouders van leerlingen in het middelbare onderwijs jaarlijks 286 miljoen euro uit aan deze buitenschoolse onderwijsactiviteiten.⁸ Deze bedrijven bieden een op maat gemaakte aanpak om een breed scala aan vaardigheden op te frissen, en laten zich voorstaan op hun persoonlijke benadering en flexibiliteit slagingspercentages. Hun klanten maken gebruik van deze diensten voor zowel het opfrissen van hun kennis als uit

verlangen om te excelleren in een bepaald vak.⁹

In Nederland is particulier onderwijs veel minder gebruikelijk dan in Angelsaksische landen. Er zijn slechts 50 particuliere middelbare scholen in dit land, het publieke onderwijssysteem is de norm voor het overgrote deel van de kinderen.¹⁰ Het gebruik van particuliere bijles is ook minder wijdverspreid dan in veel andere landen. Het is daarom moeilijk te voorspellen of het gebruik van schaduwonderwijs zijn grens al heeft bereikt in Nederland of dat er nog een dramatische stijging zal komen. Des te meer reden om ervoor te zorgen dat de publieke onderwijssector goed is voorbereid om aan de eisen van studenten uit alle sociale lagen van de maatschappij te voldoen, voor nu en in de toekomst.

Volgens Elffers is dit een gezamenlijke opdracht voor stakeholders in onderzoek, beleid en praktijk. Zij vindt het belangrijk om te

definiëren welke rol het publieke onderwijs moet spelen in de samenleving. Wat is de rol van openbare scholen op het gebied van extra ondersteuning voor individuele studenten en het aanbieden van buitenschoolse activiteiten? Dit vereist een open geest en veel beleidscoördinatie tussen onderwijsdeskundigen, beleidsmakers en onderzoekers.¹¹

Er is geen twijfel dat zowel ouders als onderwijsprofessionals het beste voor hebben met de leerlingen. Kleinere klassen, minder klassikaal onderwijs en meer interactie tussen docenten en leerlingen in kleinschalige werkgroepen zou voor iedereen een uitkomst zijn. Online platforms kunnen een belangrijke rol spelen bij het inspelen op de behoeften van individuele leerlingen en hen helpen hun sterke punten te ontwikkelen en tekortkomingen aan te pakken. Echter, nu de druk op het openbare onderwijs leidt tot een toename in het gebruik van het schaduwonderwijs, is de uitdaging het vinden van een juiste balans tussen deze twee benaderingen.

⁷ Zwier, Geven & Van de Werfhorst (2020).

⁸ <https://avs.nl/actueel/nieuws/schaduwonderwijs-vooral-voor-wie-betaalt/>

⁹ Gelijke kansen in de stad (2019).

¹⁰ Bisschop et al., (2019).

¹¹ Gelijke kansen in de stad (2019).

Bronvermelding

Algemene Vereniging Schoolleiders. (2020, 27 november). *Schaduwonderwijs: vooral voor wie betaalt*. <https://avs.nl/actueel/nieuws/schaduwonderwijs-vooral-voor-wie-betaalt/>

Bisschop, P., van den Berg, E., SEO Economisch Onderzoek (Amsterdam), van der Ven, K., Oberon (Utrecht), de Geus, W. & Kooij, D. (2019). *Aanvullend en particulier onderwijs: onderzoek naar de verschijningsvormen en omvang van aanvullend en particulier onderwijs en motieven voor deelname*. SEO Economisch Onderzoek.

P. Bisschop & W. de Geus. (2018). Licht op schaduwonderwijs. *Didactief*, 48(3), 40–41.

L. Elffers. (2019). Gelijke kansen in de stad. *Amsterdam University Press*, 55–66.

Elffers, L., & Jansen, D. (2019). *De opkomst van schaduwonderwijs in Nederland: wat weten we en welke vragen liggen nog open?* Universiteit van Amsterdam. <https://gelijkekansenvooreendiversejeugd.nl/nieuws/nieuwe-publicatie-overschaduwonderwijs>

Goodman, J., Kim, E. & West, M. (2021). Kumon In: The Recent, Rapid Rise of Private Tutoring Centers. *EdWorkingPaper*. 21-367.

Inspectie van het Onderwijs. (2022). *De staat van het onderwijs 2022*.

Axel Rivas. (2021). The platformization of education: a framework to map the new directions of hybrid education systems. In *Unesdoc Digital Library* (IBE/2021/WP/CD/46). Report UNESCO: Current and Critical Issues in Curriculum, Learning and Assessment.

Zwier, D., Geven, S., & Van de Werfhorst, H. G. (2020). Social inequality in shadow education: The role of high-stakes testing. *International Journal of Comparative Sociology*, 61(6), 412–440.

Laten we eens kijken naar onderwijsvisies

Veilig onderwijs, dat is waar ‘Stichting Veilig Onderwijs’ voor staat, en voor strijdt. Uiteraard vertel ik u dan niets nieuws. Iedereen zal het ermee eens zijn dat een kind recht heeft op kwalitatief goed onderwijs op een veilige plek, met een leerkracht die enerzijds uitstekend kennis kan overdragen, maar ook een veilige leeromgeving weet te creëren.

In een land als Nederland zou je dan logischerwijs kunnen verwachten dat de regels waar het onderwijs aan moet voldoen, streng zijn, goed worden gecontroleerd en dat er wellicht beperkte ruimte is voor vrijheid en eigen ingeving.

En natuurlijk zijn er ook wetten en regels waar scholen aan moeten voldoen, en is er een inspectie die controleert of scholen zich hier aan houden. Iedereen mag een basisschool oprichten, maar een school moet zich wel aan verschillende regels houden. De regels waar de school zich aan moet houden staan in de ‘Wet op het primair onderwijs’, en hier staat bijvoorbeeld in dat het onderwijzend personeel bevoegd moet zijn. En op de website van de SLO (www.slo.nl) kunt u nalezen wat een kind per periode, per vak, moet hebben geleerd. Een school mag dus niet zomaar wat ‘aanklooien’.

Echter zijn er ook veel vrijheden die scholen hebben om hun onderwijs in te richten. Iedere school hoort zich te houden aan de ‘Wet op het primair onderwijs’, maar je kunt je onderwijs alsnog op veel verschillende wijzen inrichten.

Sommige scholen kiezen er bijvoorbeeld voor om hun onderwijs in te richten volgens

een bepaalde visie. Deze visie geeft op een globale wijze aan de manier waarop de school invulling geeft aan kennisontwikkeling, persoonsvorming en maatschappelijke toerusting van kinderen. (Bron: SLO) Deze visies kunnen in sommige opzichten op elkaar lijken, maar verschillen in diverse wijzen ook sterk van elkaar.

In de komende magazines gaan we 3 van deze onderwijsvisies onder de loep nemen. Wat betekenen ze, waar staan ze voor? Wat is hun uitgangspunt en vooral: kunnen zij met deze visie veilig onderwijs bieden aan kinderen?

Omdat het thema van dit magazine ‘creativiteit’ is, heb ik nu voor de onderwijsvisie ‘Ontwikkelingsgericht Onderwijs’ (wat ik vanaf nu OGO zal noemen) gekozen, want creativiteit speelt daarin een belangrijke rol. Toen ik zelf studeerde aan de PABO was OGO voor mij volledig nieuw. Ik heb zelf niet op een school gezeten met zo’n specifieke onderwijsvisie (zoals OGO, Dalton of Freinet), en daarom gaf het mij een andere kijk op hoe onderwijs ingericht kan worden.

Oké, OGO, grote kans dat u daar ook nog nooit van heeft gehoord (kleine aanname van mijn kant). Waar hebben we het eigenlijk over? Een van de belangrijkste

punten van OGO is dat kinderen leren in hun zone van naaste ontwikkeling. Dit houdt in dat zij onderwijs aangeboden krijgen wat nét boven hun eigen niveau uitstijgt, maar wel aansluit bij wat zij al weten. Op deze manier leren zij het **creatieve deel** van hun eigen brein te activeren door zelf nieuwe verbindingen te maken tussen reeds aanwezige kennis en nieuw aangeboden materie.

Een ander kernpunt van OGO is dat er wordt gewerkt met thema’s die aansluiten bij de dagelijkse praktijk. (Bij kleuters bijvoorbeeld ‘de bakker’). Dat thema speelt een belangrijke rol. De kinderen werken op verschillende wijzen zo’n 2/3 maanden aan een thema wat je dus terugziet in de vakken die worden aangeboden. Het behandelen van de thema’s doen ze door middel van 5 verschillende kernactiviteiten, die variëren van spelactiviteiten, tot lees- en schrijfactiviteiten. Ook hier wordt hun **creativiteit** geactiveerd, doordat ze telkens verschillende vormen van onderwijs krijgen aangeboden.

Een derde belangrijk onderdeel van OGO wat ik ga noemen is dat de kinderen ruimte krijgen voor eigen initiatief binnen de opdrachten die ze moeten volbrengen. We kunnen ons allemaal nog wel de herfst knutselwerkjes herinneren

waarbij we met klei en prikkers een egeltje in elkaar moesten frutselen. Hoewel kinderen hier vast ook lol aan beleven, is dit niet waar OGO voor staat. Dat dit soort werkstukjes op mijn PABO werden 'afgekeurd' vond ik toch wat verbazingwekkend. Ik maakte altijd egeltjes van klei of voorgevormde schaapjes en plakte wat watten erop, en ben wat mij betreft niets minder gelukkig van de basisschool afgekomen. Toch zien een hoop mensen veel voordelen in de OGO visie, omdat het de kinderen activeert zelf na te denken in plaats van een klip- en klare opdracht op te volgen, en bij OGO is dat erg belangrijk: de kinderen zelf laten leren en ontwikkelen in een betekenisvolle omgeving.

Een ander deel wat ik belangrijk vind aan te stippen is dat OGO vaak wordt gekoppeld aan kleuteronderwijs, maar kan worden doorgevoerd door alle leerjaren.

Echter, als een school werkt met OGO, kunnen we dan spreken van een veilige situatie op de school? Als kinderen zoveel (vermeende) vrijheid krijgen, wat doet dit met hun (on)zekerheid? Is ieder kind wel geschikt om met de OGO methode aan de slag te gaan? Hebben sommige kinderen niet meer behoefte aan juist die klip- en klare opdrachten? Kunnen kinderen de verantwoordelijkheid van die vrijheid wel aan?

Hier houdt de OGO rekening mee. Enerzijds krijgt het kind ruimte om initiatief te tonen en hun creativiteit te uiten bij het vervullen van hun opdrachten, maar anderzijds speelt de leerkracht ook een

belangrijke rol en is de leerkracht veelvuldig aanwezig in het proces en is er altijd ruimte voor reflectie en feedback.

Zoals u zojuist heeft kunnen lezen, spelen ook spelactiviteiten binnen OGO een rol. Deze spelactiviteiten worden, zoals zojuist uitgelegd, uitgevoerd rondom het dan actuele thema. Dit betekent echter niet dat de kinderen zomaar hun gang kunnen gaan. De leerkracht ontwerpt een sociaal-culturele activiteit, waar kinderen spelenderwijs aan deelnemen. De leerkracht staat echter niet zomaar aan de zijlijn maar neemt juist deel aan het spel van de kinderen en daagt hen uit hun spel te verrijken. Zo wordt de **creativiteit** van de kinderen geactiveerd én hebben zij de zekerheid van een veilige leeromgeving.

Scholen laten de kinderen niet bungelen en de kinderen kunnen altijd rekenen op de actieve rol van de leerkracht, wat enorm belangrijk is voor een veilig gevoel op school.

Zoals ik al zei is dit de theorie, en zoals u weet, is de praktijk weerbarstig. Kijken we bijvoorbeeld naar de leerkracht die moet inhaken op spelactiviteiten, dan moet de leerkracht wel precies weten wanneer hij of zij moet inhaken. En daarmee noem ik nog maar één voorbeeld. Het aanbieden van volledig onderwijs rondom een thema is een ander heel belangrijk onderdeel van OGO. Ik heb dit bijvoorbeeld op de PABO niet voldoende geleerd om hier in de praktijk ook daadwerkelijk daadkrachtig mee aan de slag te kunnen gaan. Daarnaast vraagt de OGO

leerkracht een iets andere rol van een leerkracht dan een 'normale' leerkracht. In OGO speelt de leerkracht ook de rol van coach, en dit moet je natuurlijk maar net goed liggen. Daarnaast brengt onder andere het iedere keer verzinnen van thema's ook extra werk voor de leerkracht.

Natuurlijk zijn er speciale OGO-trainingen, en certificaten die kunnen worden behaald om een 'OGO-specialist' te worden, maar nieuwe leerkrachten moeten hier wel tijd, zin en ruimte voor hebben. Op dit moment is er een tekort van 9700 leerkrachten, en leerkrachten werken onder hoge druk. Hoeveel leerkrachten zullen bereid zijn naast hun gewone werk ook nog te leren werken volgens het OGO principe? Dit zijn vanuit mijn kant vragen die ik stel bij het OGO onderwijs in het huidige Nederlandse onderwijsveld.

Maar, als we gaan kijken naar de kernvisie van OGO en hoe vrijheid, creativiteit én de begeleidende hand van de leerkracht gezamenlijk met elkaar samengaan, kunnen we de conclusie trekken dat een OGO school die zich aan de principes houdt, een veilige omgeving kan creëren voor kinderen. Het is dan echter wel erg belangrijk dat de leerkracht voldoende bagage en kennis om daadwerkelijk op een succesvolle wijze te kunnen werken met OGO.

De volgende keer gaan we een volgende onderwijsvisie onder de loep nemen en kijken we of de kinderen ook op die scholen kunnen rekenen op veilig onderwijs.

Hooggevoeligheid..... vaag?

Mijn antwoord zou zijn, ja en nee;

Ja, omdat je hooggevoeligheid niet in één zin kunt uitleggen en nee omdat het wel degelijk bestaat.

Ik geloof dat wij allemaal gevoelig zijn, echter de een iets meer dan de ander.

Over hooggevoeligheid spreken we als dit betekent dat jij je leven daarop mag aanpassen. Veel mensen zien het als een last maar het kan ook zeker jouw kracht worden.

Hooggevoelige kinderen

Bij kinderen kan hooggevoeligheid zich op verschillende manieren uiten;

We kennen allemaal wel het overprikkelde kind; dit kan zich uiten in vermoeidheid, boosheid of juist een kind wat zich terugtrekt. Maar hooggevoeligheid is zo veel meer dan dat. In het laatste magazine van Stichting Veilig Onderwijs las ik de verhalen van kinderen die een label of etiket opgeplakt hebben gekregen. Ontroerende verhalen van kinderen die zich anders voelen. Als hooggevoelig persoon ben je niet anders, je voelt alleen meer. Dit “meer voelen” kan zich uiten in energieën en emoties oppikken van de mensen om je heen, gevoelig zijn voor bepaalde levensmiddelen, gevoelig zijn voor geluid en geur. Zelfs een broek die te strak zit kan voor een hooggevoelig kind erg veel invloed hebben op het dagelijks leven. Nu klinkt het alsof ik het over een ziekte of een aandoening heb, maar met de juiste “tips en tricks” wordt hooggevoeligheid jouw KRACHT.

”Maar hoe ga ik hier dan mee om?” hoor ik je denken. Dit kan ik niet in één zin uitleggen.

Wat erg belangrijk is voor hooggevoelige kinderen is dat zij het gevoel hebben dat zij gezien worden en dat er echt geluisterd wordt. Kinderen die gevoelig zijn doen in de loop van de dag veel prikkels en emoties op, van henzelf of van een klasgenoot, meester, moeder of juffrouw in de winkel. Belangrijk is om je bij het starten van de dag hiervoor af te schermen. Een visualisatie van een lichtkoepel of regenboog om je heen kan helpen tegen de overprikkeling. In mijn praktijk leer ik de kinderen om gedurende de dag bewust even het lichaam te voelen; hoe voelt je hoofd, hoe voelen je schouders, hoe voelt je buik, voel jij je voeten op de grond? Hierbij gebruik ik vaak het liedje “hoofd, schouders, knie en teen” en verander de “knie” in de “buik”. Zo blijft het beter hangen en is het een mooie herinnering gedurende de dag. Door regelmatig stil te staan bij hoe jouw lichaam voelt, ben jij je eerder bewust van spanning, overprikkeling of bepaalde emoties. Deze gevoelens mogen

er allemaal zijn. Geef het kind zodra het kan de mogelijkheid om deze emoties te tonen en de gevoelens te voelen. Zo krijgt het de aandacht die het nodig heeft en kan het weer oplossen.

Hooggevoelige kinderen moeten ontladen. Dit kan door een douche te nemen en letterlijk de dag van je af te spoelen. Wat ook goed werkt is bewust even stil te staan bij de dag, bijvoorbeeld bij het naar bed gaan. Vraag eens aan je kind wat er vervelend was die dag en sluit af met de vraag wat er fijn was. Zo kan het kind het hart luchten. Het lichaam afstrijken van hoofd naar de tenen is een hele mooie en fijne afsluiter van de dag. Zo kan het kind met een opgeruimd hoofd en hart gaan slapen.

Voor juffen en meesters is het natuurlijk niet altijd even makkelijk om hier bewust aandacht aan te geven. Toch zijn er “kleine” dingen die al heel veel kunnen helpen. Probeer een emotioneel veilige sfeer te creëren in de klas. Hiermee bedoel ik dat iedereen zijn emoties mag tonen, dit is niet gek of lastig. 5 minuten even de

ogen dicht met z'n allen en even bewust het lichaam voelen, wat wordt er gevoeld en mag dit er ook zijn. Dit is voor hooggevoelige kinderen al zo fijn.

Als laatste wil ik graag benoemen hoe ontzettend mooi het is om zo gevoelig te zijn. Hooggevoelige kinderen zijn vaak helpers met veel empathie en zijn zeer creatief.

Door bewust aandacht te hebben voor alles wat er speelt in het kind kan het stralen zoals het bedoeld is. Ik vergelijk het vaak met een regenboog;

Een regenboog is prachtig en magisch..

Het verschijnt als het regent en tegelijk de zon schijnt.

De regenboog kan niet zonder regen en ook niet zonder zon.

De regendruppels zijn de tranen over je wangen, deze maken je somber en koud.

De zon maakt je vrolijk, licht en warm.

Men zegt ook wel eens; "na regen komt zonneschijn", maar als ze samen komen, dan ontstaat er iets prachtigs; "De Regenboog".

Zoals de regenboog niet zonder regen en zon kan, zo kun jij niet zonder verdriet en blijdschap, want mogen ze er allebei zijn, dan straal je en ben je op je mooist.

Inge Pops
kindercoach voor hoogsensitieve kinderen

(redactie: Inge heeft haar eigen praktijk en is gastschrijver voor dit magazine)

Iedereen heeft een verhaal..... Dit is mijn verhaal

Wat als je beseft dat je leven in het teken staat van verbergen met wie je echt bent, omdat je aan niet realistische maatstaven probeert te voldoen. Dat jij je authentieke ik niet durft te laten zien omdat je je schaamt. En jij je zo bent gaan identificeren met wat andere mensen ooit tegen- en over je hebben gezegd, dat je je daarnaar bent gaan gedragen.

Mijn naam is Sandra, ik ben Coach / Mentor, NLP-Master Practitioner, Internationaal spreker, meervoudig Internationaal Award winnaar, Co-auteur van de Internationale Bestseller "Time to Reign" en Comedian.

Wat als je beseft dat je leven in het teken staat van verbergen van wie je echt bent, omdat je aan niet realistische maatstaven probeert te voldoen. Dat jij je authentieke ik niet durft te laten zien omdat je je schaamt. En jij je zo bent gaan identificeren met wat andere mensen ooit tegen en over je hebben gezegd, dat je je daarnaar bent gaan gedragen.

Ik kreeg een hele zware depressie, dit was niet het leven wat ik wilde. Een verleden met onder andere pesten, liefdesverdriet, samenleven met een narcist en ondermijnende druk, zorgde voor zoveel beperkende overtuigingen en negatieve patronen, dat het voor mij niet meer dragelijk was. Dat ik 'leven' de grootst mogelijke opgave vond, en me afvroeg op welke manier ik het kon stoppen, hoe kom ik nóg zo'n dag door?

Het roer moest om!

Een zoektocht naar hoe dan wel, heeft me zoveel geleerd; hoeveel meer invloed ik op mijn eigen leven kan hebben, en zelf de mate van mijn geluk bepaal. Negatieve gedachten ombuigen, niet werkende patronen doorbreken, angsten overwinnen, en misschien wel het aller moeilijkste ... me open en kwetsbaar opstellen vanuit zelfvertrouwen en kracht.

Het besef dat ik al die tijd mezelf gevangen had gehouden, dat IK veel meer uit mijn leven kan halen dan wat ik had gedaan. Dat ik vrijheid heb als ik de ruimte neem om mezelf te zijn.

Diverse trainingen, coach opleidingen, en andere zienswijzen uitproberen om uit te vinden wat mij gelukkig maakt -want geluk zit in mijzelf- ik ben zelf verantwoordelijk voor mijn eigen geluk.

Die depressie was het beste wat me ooit kon overkomen.

Hierdoor kan ik nu mijn ervaring inzetten om anderen te inspireren en begeleiden om weer in hun eigen kracht te gaan staan en hun eigen grootsheid terug te vinden.

Je hoeft niet ziek te zijn om beter te worden

Mijn ervaring is dat niet alleen volwassenen maar ook kinderen een masker opzetten en / of een rol aannemen om zichzelf te beschermen en waarmee ze hun ware ik kunnen verbergen. Dit om aan een bepaalde norm te kunnen voldoen, of om een ander te plezieren, om zichzelf te bewijzen of omdat gedacht wordt dat ze ergens aan moeten voldoen. Het gevoel "niet goed genoeg zijn zoals je werkelijk bent". Er ontstaat hierbij een enorme druk die niet vol te houden is.

Tijdens een coach-traject is het belangrijkste om verbinding te maken. Hierbij is het belangrijk om de juiste vragen te stellen. Door het stellen van deze vragen wordt duidelijk welke denk- en gedragspatronen zorgen voor de betekenis in iemands leven.

Taal maakt het mogelijk om iedere emotie, elke belevenis en elk voorwerp een naam te geven, zodat we met elkaar kunnen praten. Door het gebruik van taal kunnen we ook het denken en gevoel een externe vorm geven en uitwisselen met anderen.

‘Coaching’, dus

Door het maken van een goede verbinding krijgen we rechtstreeks toegang tot het onderbewuste van de ander. Het geheugen vervaagt veel ervaringen, we kunnen ons niet alles herinneren, maar het blijkt dat ons onderbewuste alles opslaat wat we meemaken.

Iedere ervaring die we hebben is een samenstelling van zintuigelijke indrukken. Een betekenis wordt gevormd door eigenschappen van beelden, geluiden, gevoelens, geuren en smaken. En ieder persoon heeft een voorkeur voor een bepaalde zintuigelijke waarneming.

Door die voorkeur uit te vinden kun je de communicatie daarop aanpassen, en makkelijker de taal van de cliënt spreken,

waardoor deze zich ook beter gehoord en gezien voelt en kan herkennen. Daardoor is het makkelijker om coach-technieken hierop aan te passen, omdat ieder persoon uniek is, een andere behoefte heeft en dus een andere strategie nodig heeft.

Coaching is dus altijd persoonlijk, en altijd gebaseerd op de voorkeuren, behoeften en vraag van de cliënt.

Je leert je te gedragen

Ieder mens wordt compleet geboren, en tijdens het opgroeien worden patronen ontwikkeld, door dingen die we aanleren, situaties waar we in terecht komen en zo bouwen we belemmerende overtuigingen op om onszelf te beschermen.

De richting en kwaliteit van je leven komt voort uit je overtuigingen. Al je gedachten, handelingen en verwachtingen zijn hierop gebaseerd. Overtuigingen bepalen wat we als mogelijk en niet mogelijk ervaren, wat we als oorzaken van ervaringen en feiten zien en welke betekenis we hieraan geven.

Wat is het wat jouw hart laat zingen? Waar gaan jouw ogen van sprankelen? Wat zijn je dromen?

Een overtuiging is als het ware het etiketje wat we plakken op alles wat wij zintuigelijk waarnemen. Een gebeurtenis op

zichzelf heeft geen betekenis, maar het krijgt betekenis door het etiket wat erop geplakt wordt. Overtuigingen worden vaak in stand gehouden door weglating en vervorming van zintuigelijke waarnemingen.

Indien deze overtuigingen ons beperken kunnen zij ons leven veel moeilijker maken dan nodig is.

Er zijn talloze technieken om belemmerende overtuigingen en patronen te doorbreken, om helpende gedachten te installeren zodat ze niet langer een beperking hoeven te zijn, en kunnen verdwijnen. Daardoor komt iemand weer in zijn eigen authentieke kracht, krijgt meer zelfvertrouwen en voelt en ervaart meer vrijheid en geluk.

Op zoek naar je eigen eigenheid

Ieder persoon is uniek. We komen als het ware allemaal ter wereld zonder een passende gebruiksaanwijzing. Wat een mooie zoektocht, om je eigen handleiding te schrijven, door uit te vinden wat voor jou het beste werkt, wat jou gelukkig maakt,

en wat jij belangrijk vindt, hoe je een leven kunt leiden dat voor jou de meeste vervulling en betekenis geeft.

Welke waarden vindt iemand belangrijk? De waarden vormen de basis waarop je beslissingen neemt, en sturen al het menselijke gedrag. Ze zorgen voor je motivatie en evaluatie. Ze regeren als het ware je levensstijl en bepalen hoe je op iedere levenservaring zult reageren. Onze waarden geven aan waarom en voor wie we doen wat we doen, welke relaties we aangaan, welke materiële zaken we aanschaffen, de redenen waarom we doen wat we doen. Ze zijn de maatstaf voor je handelen. Door het uitvinden welke waarden voor jou belangrijk zijn is het dus mogelijk om je eigen leefregels op te stellen.

Bevrijding vinden

Voor mij is de beste manier om uit een niet-helpende of moeilijke situatie te stappen, humor. In elke situatie hoe vervelend, verdrietig of moeilijk ook is er iets te vinden waar je om kunt lachen. Als je het niet ziet, kijk dan nog een keer, kijk met andere ogen, kijk totdat je iets kunt waarnemen waar je om kunt lachen.

Kort geleden mocht ik een online gastcollege geven op een middelbare school. De zeer met de leerlingen begane leraar maatschappijleer had twee weken vol gastcolleges gearrangeerd met de meest uiteenlopende onderwerpen en personen, waaronder zelfs de burgermeester. We hadden in mijn geval voornamelijk ingezet

op de humor-/cabaret-kant, om het in de corona tijd ook leuk voor de leerlingen te maken. Een introductie, waarin ik vertelde over de totstandkoming van mijn theatervoorstelling, mijn eigen zoektocht- hoe ik buiten mijn comfortzone ging en angsten ben gaan overwinnen door onder andere te gaan abseilen van de Euromast met hoogtevrees, over hete kolen gelopen heb en vier nachten in een bos verbleef zonder tent en eten. Ervaringen die uit noodzaak geboren werden, omdat ik vastbesloten was beter te worden, maar nu hilarische verhalen zijn.

Na deze introductie mochten de leerlingen vragen stellen. De verwachting dat zij voornamelijk komische vragen zouden stellen of vragen die vooral de humor zouden benadrukken was duidelijk misplaatst. De deelnemende kinderen stelden vragen waar menig volwassene schroom voor zou hebben. Vragen over angst, over geluk, of tips hoe ik met dingen omga. De leraar vertelde na afloop dat 1 van de kinderen voor hen al 2 jaar onbereikbaar leek, binnen 20 minuten durfde ze mij een vraag te stellen. Omdat ik me kwetsbaar en open opstelde deden de kinderen dat ook.

Helemaal tot jezelf komen

Voor mij was het geweldig en ook leerzaam om de vragen te beantwoorden. Het maakt mij enorm blij als ik iemand

anders een inzicht kan geven, waardoor iemand iets op een andere manier kan zien. Alle antwoorden zitten al in je, door het stellen van de juiste vragen, vind je deze terug. In jezelf heb je meer liefde dan je wellicht beseft, een coach of mentor kan je helpen om deze onvoorwaardelijke liefde terug te vinden.

Voor mij is er niets mooiers dan om vanuit de bron van onvoorwaardelijke liefde anderen de grootsheid in zichzelf te laten (her)ontdekken, zodat zij de beste versie van zichzelf kunnen worden en zijn, en hun leven tot het volle potentieel kunnen leiden.

Omdat ik zelf een “Pest verleden” heb, zet ik me in voor de Stichting Veilig Onderwijs. De gevolgen van pesten zijn groter dan de gebeurtenis zelf. Ik hoop hiermee dat we met zijn allen de wereld een stukje mooier kunnen maken, mensen bewuster worden van de gevolgen die onder andere pesten met zich meebrengt en welk langdurig effect dit op iemand kan hebben, zodat mensen weer meer begrip hebben voor elkaar.

De wereld is van ons allemaal, er is ruimte voor iedereen om zichzelf te zijn en zijn of haar eigen plek in te nemen, dat is volgens mij waar de wereld voor bedoeld is.

Sandra Ammerlaan,
Meer informatie:
contact@stichtingveiligonderwijs.nl

Selma El Morabet over BOKS Jongerencultuurhuis, creativiteit, en sociale veiligheid

Het is algemeen bekend dat het belangrijk is om op jonge leeftijd creativiteit te stimuleren bij kinderen en jongeren. Naast dat scholen vakken als muziek, tekenen, cvk, et cetera aanbieden, zijn er ook mogelijkheden om externe partijen in te schakelen om te helpen bij creatieve projecten zodat leerlingen vaardigheden en ervaringen kunnen opdoen buiten het reguliere curriculum. Ik sprak met Selma El Morabet van BOKS Jongerencultuurhuis om het te hebben over wat BOKS is, wat zij scholen aanbieden, en ook hoe zij aansluiten op de wens van scholen om creativiteit te stimuleren bij jongeren en wat voor gevolgen dit heeft voor de sociale veiligheid.

Allereerst wat context over mij. Ik ben Sebastiaan en geef DJ-workshops vanuit BOKS Jongerencultuurhuis aan leerlingen van het Globe College in Utrecht. Selma is mijn contactpersoon hierbij, en ik wilde gezien het thema ‘creativiteit’ graag met haar het gesprek aangaan over de werkzaamheden van BOKS, en hoe deze in verhouding staan tot sociale veiligheid. Dit leidde tot een interview, waarin we het hadden over wat BOKS allemaal doet, maar ook over bijvoorbeeld waar scholen op moeten letten als het gaat om externe partijen raadplegen voor creatieve workshops en activiteiten.

Hoi Selma, zou je jezelf kunnen voorstellen en kunnen uitleggen wat je doet bij BOKS?

Ja hoor, ik ben Selma El Morabet, 29 jaar, en inmiddels al 8 jaar werkzaam bij BOKS Jongerencultuurhuis in Utrecht. Dit is een cultuurhuis voor jongeren en kinderen die afstand hebben tot het huidige culturaanbod. We hebben drie vestigingen in Utrecht, waar ik onderwijs coördinator en event coördinator ben. Het eerste houdt in dat ik verantwoordelijk ben voor ons programma op locatie in het primair en voortgezet onderwijs, en soms MBO. Bij ons aanbod moet je denken aan verschillende workshops als DJ, mode, theater, vloggen, rap, et cetera. Dat ik ook event coördinator

ben houdt in dat ik ook project-leider ben bij verschillende evenementen binnen BOKS, zoals het Ladies Only festival, een festival van en voor vrouwen uit Utrecht.

Ik ken jou omdat ik als workshopdocent vanuit BOKS DJ-les heb gegeven op het Globe College in Utrecht. Zijn er ook nog andere scholen waar jullie mee samenwerken?

Jazeker, wij werken nu al zo'n 3 jaar samen met Globe en we bieden op dit moment onder de noemer Talentflex 13 workshops aan. Zo kunnen leerlingen van verschillende leerjaren hun eigen talenten ontwikkelen, gecoacht door workshopdocenten van BOKS. Hiernaast bieden we vergelijkbare

programma's aan bij andere middelbare scholen in Utrecht, en bieden we hier en daar losse workshops aan zodat scholen met ons kennis kunnen maken. Bijvoorbeeld bij de Lukasschool helpen wij met activiteiten omtrent theater en muziek, waaronder de groep 8-musical. BOKS-workshopdocenten schrijven daar het script, produceren de muziek en doen alles wat daarbij komt kijken. Normaal gesproken kopen scholen meestal een kant-en-klare musical, maar nu wordt deze helemaal op maat gemaakt, waarbij de BOKS-docenten nemen de jongeren mee in dit proces. Op deze manier is het eindresultaat is echt iets waar jongeren, leerkrachten en ouders echt trots op zijn.

BOKS staat dus in contact met scholen die meer willen doen met creativiteit dan waar er in het curriculum ruimte voor is. Vind jij dat, in het algemeen, dat scholen genoeg doen om creativiteit stimuleren bij leerlingen, of zou dit beter kunnen?

Scholen verschillen natuurlijk in hun behoeftes op dit vlak, en verschillen ook in hoe zij dit invullen. We zijn ook niet de enige aanbieder hiervan. Scholen kijken heel gericht naar partijen die aansluiten bij hun jongeren en kinderen. BOKS werkt samen met de wat 'moeilijkere' scholen met veel jongeren met een andere etnische achtergrond. Wij zoeken met onze begeleiders aansluiting bij deze jongeren. Het is belangrijk om in die relatie te investeren, en dit is waarom scholen ook vaak bij ons aankloppen.

Dit magazine gaat over sociaal veilig onderwijs, wat onder andere te maken heeft met een veilige sfeer in de klas, en dat leerlingen en leraren geen last van elkaar ondervinden. Is dit een thema waar jullie als BOKS mee bezig zijn?

We hebben huisregels op onze locaties, een daarvan is dat we elkaar respecteren en accepteren. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en het gevoel hebben gezien en gehoord te worden. Wij gebruiken de Vreedzame school methode die ook wordt gehanteerd op basisscholen en middelbare scholen. Een daarvan is dat we elkaar waarnemen en laten uitpraten, en niet voor elkaars beurt spreken. Dit is een fijn houvast in hoe we werken. Het is ook zo dat onze workshopdocenten op locatie en leerlingen hierop geattendeerd worden. We zijn ook actief op scholen waar dit

niet altijd makkelijk gaat qua relatie met de workshopdocent en motivatie van de leerlingen, dus kiezen scholen er soms voor dat er een docent van de school aanwezig is in het workshop-lokaal zodat de workshopdocent kan focussen op het lesgeven.

Denk je dat de soort cultuurprojecten die BOKS aanbiedt bij scholen de algemene sociale veiligheid bevorderen?

Ik denk dat het naast ontwikkeling van de eigen talenten, ook een stukje ontwikkeling van de intrinsieke motivatie is, aangezien de leerlingen elkaar beter leren kennen. Ook gebeurt het wel eens dat verschillende leerjaren worden gecombineerd, en leerlingen werken dan samen die anders niet zo veel in contact waren geweest met elkaar. Je ziet dan ook aan het eind van de reeks aan de eindresultaten dat er echt sprake van teamwork is geweest.

BOKS Jongerencultuurhuis is natuurlijk maar een voorbeeld van een instantie die scholen hulp kan bieden bij het uitbreiden van het creatieve aanbod voor de leerlingen. Uit ervaring weet ik dat creatieve workshops een enorm leuk uitstapje zijn voor leerlingen (en leraren, bijvoorbeeld op teamdagen!) en een nieuwe impuls kunnen geven qua groepsdynamiek en talentontwikkeling. Hopelijk heeft dit gesprek met Selma enige inzage gegeven in niet alleen hoe een school kan samenwerken met een externe instantie als BOKS, maar ook hoe dit kan samenhangen met thema's als sociale veiligheid.

Interprofessionele samenwerking

“Creativiteit inzetten op zoek naar een passende oplossing”

“Wat te doen bij een onduidelijke taakverdeling tussen alle samenwerkingspartners van het onderwijs?”

Wie weet wat er met mij gebeurt?

“Yaro is een jongen van tien jaar oud. Hij woont in achterstandswijk in een grote stad en gaat hier ook naar school. De achterstandswijk is een wijk waar veel kinderen opgroeien in eenoudergezinnen. Zo woont Yaro samen met zijn moeder; zijn oudere broer en zus zijn in de afgelopen jaren uit huis geplaatst en wonen bij een pleeggezin. Yaro heeft veel ruzie met zijn moeder; deze ruzies lopen regelmatig op een gewelddadige manier uit de hand en resulteren dan in buiten proportionele straffen door moeder. Op enig moment

heeft de school een veilig thuis melding gedaan en helaas is sindsdien de ouderbetrokkenheid van moeder verminderd. Yaro heeft het op school ook niet altijd makkelijk. Hij is gediagnosticeerd met ADHD en krijgt hier medicijnen voor, al lijken deze niet te werken. Het is de vraag of moeder hem deze wel echt geeft. Hij is in de klas erg alert en bemoeit zich het liefst overal mee.

Omdat hij niet altijd luistert naar de leerkracht en moeite heeft met het toepassen van de regels op school, wordt Yaro bijna elke dag uit de klas gestuurd. De leerkracht is de enige die Yaro vertrouwt met zijn problemen, die zich hierdoor erg verantwoordelijk voelt en veel aandacht en tijd aan Yaro kwijt is. Samenwerking Jeugd Opleiding (SJO) en het Ouder-Kind-Team van de school begeleid Yaro en moeder wekelijks. Na schooltijd gaat Yaro naar de naschoolse opvang, die ook regelmatig klachten over hem uit naar zijn moeder. Schoolactiviteiten zoals basketballen of koken doet Yaro niet meer, omdat het hem daar ook niet altijd lukt om zich te gedragen. Moeder is ten einde raad en is het vertrouwen in succeservaringen volledig kwijt. De school is bezig met een passende plek te vinden voor Yaro in het onderwijs, omdat er wordt getwijfeld of deze school wel bij hem past.”

Het is nodig dat de leerling fysiek bij overleg betrokken wordt

Er zijn veel kinderen die in een onveilige thuissituatie opgroeien; denk aan een omgeving van verwaarlozing, misbruik of mishandeling. De school is voor deze kinderen dan een veilige plek. De volwassenen rondom deze plek kunnen deze leerlingen helpen. Hierbij zijn een aantal problemen te signaleren.

Een probleem is, dat er bij zorgoverleg vaak óver het kind wordt gesproken en niet mét. Ook wordt er vaak besproken wát het probleem is en helaas niet wat er goed gaat. De sfeer in het gesprek wordt vaak beter als er wordt besproken wat er wél goed gaat; dit werkt motiverend voor de betrokkenen. Als de leerling bij het gesprek wordt betrokken (na afstemming van de verschillende betrokkenen),

kan dat inzicht bieden in het gedrag en de sfeer in het gesprek kan verbeteren door het gezamenlijk de schouders eronder zetten. De leerkracht of medewerker krijgen van elkaar ook handvatten om direct dingen te veranderen. Het is voor ouders ook van belang dat zij hun kind zien in de schoolsituatie en de betrokkenheid van de leerkracht of medewerker direct ervaren.

Een leerling heeft zelf ook eigenaarschap in de overdracht van onderwijs. Marja van Dijk (Thieme, 2021) is van oordeel dat het kind bij de overdracht moet worden betrokken. Een leerling kan het volgens haar prima zelf vertellen als er iets is gebeurd in de klas. Als de verantwoordelijkheid bij het kind wordt gelegd, krijgt het kind de mogelijkheid zelf de keuze te maken om het wel of niet te vertellen. Dit is onderdeel van de persoonlijke ontwikkeling en bewustwording. Desondanks zitten hier grenzen aan, als er iets ergs is gebeurd moet de leerkracht de keuze maken om dit door te geven aan de BSO. En alsnog is het belang groot dat het kind hier zelf bij wordt betrokken. Dit vereist tijdige en goede afstemming tussen de samenwerkingspartners.

Tegenover elkaar in plaats van naast elkaar

Sommige ouders kunnen wekelijks overleg over hun kind als onprettig of zelfs controlerend ervaren. Uit onderzoek van Fan en Williams (2010) is gebleken dat 'negatief gekleurd' contact tussen de ouders en de school een negatief effect heeft op de betrokkenheid, motivatie en zelfvertrouwen van leerlingen. Daarnaast zorgt het ervoor dat de ouder en de leerkracht of pedagogisch medewerker tegenover elkaar staan in plaats van samenwerken. In dit geval is het dus zo dat de betrokkenheid van de ouders geen voorspeller is voor het gedrag van het kind, maar het gedrag van het kind

een voorspeller is voor ouderbetrokkenheid. Dit fenomeen heet *reactive hypothesis* (Mcneal, 2012).

Gestructureerde communicatie met samenwerkingspartners

Efficiënte en routinematige communicatie is nodig tussen samenwerkingspartners van zorgleerlingen om zo goed mogelijk aan te sluiten bij hun onderwijsbehoefte. Een advies voor leerkrachten is bijvoorbeeld het voeren van startgesprekken met ouders aan het begin van het schooljaar. Ook al ken je de ouders misschien al van vorig schooljaar, kijk je elkaar weer even in de ogen aan en bespreek je de verwachtingen, wat zorgt voor wederzijds vertrouwen en een band scheidt. Neem wekelijks een moment vrij om met tenminste één samenwerkingspartner een kort zorgoverleg te hebben om de behoeftes van de leerling kort te sluiten. Tot slot is het belangrijk om de leerling te betrekken bij deze samenwerking.

Druk vanuit school op ouders en leerlingen

Hulp en ondersteuning van de ouders leiden in de thuissituatie niet altijd tot positieve resultaten (Cooper, Lndsay & Nye, 2000). Ouderbetrokkenheid kan soms leiden tot te veel druk op leerlingen om goed te presteren.

Stel dat Yaro eens uitgenodigd zou worden met zijn moeder bij een overleg en laat vertellen wat er gebeurt tijdens een conflict, wat zou er dan gebeuren?

Als Yaro en moeder samen worden betrokken bij gesprekken over conflicten, dan kan het onveilig voelen voor de moeder van Yaro als de professionals observeren dat hun relatie niet goed is. Als het overleg niet slaagt, kan de situatie verergeren.

Interprofessioneel samenwerken

Volgens een recent artikel van Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2023) werken professionals in een contextgerichte benadering op een andere manier met ouders en kinderen samen. Op deze manier wordt er samen vanuit een breed perspectief gekeken en gehandeld. Deze manier van werken heet interprofessioneel samenwerken. Wat van groot belang is bij deze manier van werken, is dat er een T-shaped professional, iemand die vaardigheden bezit om de professionals van verschillende disciplines met elkaar te kunnen verbinden en samen te werken. Dat lukt namelijk pas al je dezelfde vaktaal spreekt en je kan inleven in elkaars rollen. Wanneer deze vorm van samenwerking slaagt, lukt het beter om oplossingen voor praktijkproblemen te vinden. Een voorbeeld hiervan is een preventieve aanpak van ziekteverzuim, waarbij leerkrachten, directie, jeugdzorg en leerplicht samenwerken om uitval te voorkomen.

Terugkijkend naar de casus van Yaro, zou het zo kunnen zijn dat er gebrek

is aan interprofessionele samenwerking. Yaro heeft inmiddels bijna een krokodillenmeer om zich heen verzameld aan professionals; de leerkracht, intern begeleider, psychiater, SJO, OKT, kinderopvang, psychiater en ga zo

maar door. Iedereen praat over hem, maar niet met hem en te weinig met elkaar. De leerkracht neemt taken op zich die eigenlijk voor de intern begeleider zijn. Volgens Naaijken en Bootsma (2022) voelen leerkrachten zich vaak ten onrechte

verantwoordelijk voor de maatschappelijke vraagstukken die op hun pad komen. Wanneer zij voor een oplossing moeten zorgen, gaat dit ten koste van de tijd met leerling en ouder, wat het gevoel van tekortschieten kan oproepen.

Literatuur

De weggevallen structuur is voor sommige kinderen moeilijk. (2009, 28 oktober). Algemene Vereniging Schoolleiders. Geraadpleegd op 28 juni 2022, van <https://avs.nl/actueel/nieuws/%C2%91de-weggevallen-structuur-is-voor-sommige-kinderen-moeilijk/>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, 22 juni). *Home - voor Jeugd & Gezin.* <https://www.voordejeugden-hetgezin.nl/>

Naaijken, E. & Bootsma, M. (2022). *En wat als we nu weer eens gewoon gingen lesgeven?* Uitgeverij Pica: Huizen, Nederland.

Oostdam, R. & de Vries, P. (2014). *Samen werken aan leren en opvoeden.* Uitgeverij Coutinho: Bussum, Nederland.

Thieme, E. (2021, 28 juli). *Leerlingen die de leiding nemen in het zorgoverleg - kan dat?* Stichting leerKRACHT. Geraadpleegd op 28 juni 2022, van <https://stichting-leerkracht.nl/zorgleerlingen-krijgen-regie/>

Afbeeldingen

Afbeelding 1 – zelfgemaakte foto tijdens college op de Hogeschool van Amsterdam

Kindcentrum De Wijde Blik Hilversum ontvangt predicaat sociaal veilige school

Met trots en vreugde ontving Kindcentrum De Wijde Blik in Hilversum op dinsdag 20 juni

2023 het predicaat "Sociaal Veilige School"! De directeur is terecht trots op deze erkenning, en samen met de beleidsmedewerker van Stichting Veilig Onderwijs hebben ze hard gewerkt om het Sociale Veiligheidsbeleid van de school te optimaliseren. Een welverdiende bekroning voor hun inzet en toewijding!

Sociale veiligheid op school is een veelzijdig en dynamisch vraagstuk. Het overstijgt simpelweg het opstellen van regels en afspraken. Het vergt een doordacht en weloverwogen beleid dat nauwkeurig wordt afgestemd op de dagelijkse realiteit. Het is een voortdurende cyclus van monitoren, evalueren, bijstellen en opnieuw toetsen. In deze moderne tijd stelt de overheid hoge kwaliteitseisen aan scholen via de Wet Sociale Veiligheid op School, waarbij de inspectie een waakzaam oog houdt op de uitvoering van dit beleid en de overeenstemming met de praktijk.

Probleemoplossend denken doe je samen!

Het thema van dit nummer van het SVO-magazine is creativiteit. Creativiteit is een breed begrip. In deze column wil ik inzoomen op het aspect van creativiteit dat we 'probleemoplossend vermogen' noemen.

We zijn er in deze tijd erg op gesteld dat kinderen probleemoplossend vermogen ontwikkelen. Probleemoplossend vermogen heeft deels overlap met zelfregulatie waarbij we kinderen leren om met uitgestelde aandacht om te gaan en eerst zelf te proberen om het probleem waar ze bij hun schoolwerk tegenaan lopen op te lossen. Een ander deel gaat over het vermogen van het kind om oplossingen te bedenken voor 'nieuwe' problemen. Bijvoorbeeld bij opdrachten als 'bouw een brug van luciferhoutjes'. En inderdaad kunnen we het probleemoplossend vermogen van één kind 'meten' als we een kind deze opdrachten alleen laten maken. Maar dan missen we een wezenlijk aspect van probleemoplossend vermogen. Probleemoplossend denken doe je namelijk het beste samen!

We herkennen vast allemaal een situatie in het team waarbij een probleem opgelost moest worden of dat er iets bedacht moest worden.

De één zegt dit, waardoor een ander getriggerd wordt en iets zegt wat het begin is van een goed idee. Daar gaan meer mensen op 'aan' en voor je het weet wordt het idee beter en concreter. De uiteindelijke oplossing is een product van alle mensen samen;

- van degene die iets 'onmogelijks' roept, waarvan duidelijk is dat het echt niet kan, maar wel een denkrichting aanboort die nieuw is;
- van degene die details noemt die niet leuk en saai zijn, maar niet vergeten mogen worden;
- van degene die niet zoveel zegt, maar wel zorgt dat het idee en de oplossing goed worden vastgelegd;
- van degene die vooral enthousiasme toont voor de stip op de horizon en hiermee de sfeer erin houdt, enzovoort.

Hoe we zorgen dat we het probleemoplossend vermogen van een groep kinderen stimuleren en verhogen, zou dus een interessante vraag kunnen zijn. Dat we kinderen op onze scholen leren om constructief deel te nemen aan

het proces van probleemoplossend denken.

De school waar ik in het schooljaar 2022-2023 als interim-directeur mocht werken, was een Jenaplanschool. Op Jenaplanscholen hebben kinderen een wezenlijke invloed op de gang van zaken in de klas middels 'stamgroepvergaderingen'. Een kind is voorzitter, een andere secretaris en er is ook een penningmeester die het klassenbudget beheert. Een bovenbouwgroep wilde graag een tosti-apparaat kopen van het klassenbudget. De stamgroepleider gaf hen als voorwaarde voor de aankoop dat er duidelijke afspraken gemaakt moesten worden over het gebruik. Prachtig om te zien hoe de kinderen erover nadachten en bijvoorbeeld ook bedachten dat op de dagen van de gymlessen andere regels moesten gelden.

Een wezenlijke voorwaarde voor probleemoplossend denken in een groep is sociale veiligheid. Als niemand out of the box oplossingen durft te noemen, uit angst uitgelachen en gepest te worden, komt de hele groep niet verder en blijven de oplossingen standaard en veilig. Kan jouw groep niet zo goed probleemoplossend denken? Kijk dan ook eens naar de sociale veiligheid!

Hettie Sipman is vaste columnist van het SVO-magazine.
Dit is haar negende column.